
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 368.212.1

О. В. Товстиженко, к. е. н., доцент,
К. М. Горбенко, студент**АНАЛІЗ РОЗВИТКУ АВТОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Анотація. Досліджено сучасний стан страхування автотранспорту в Україні. Проаналізовано структуру чистих страхових премій за видами страхування, рівень страхових виплат з транспортного страхування. Виявлені ключові орієнтири розвитку страхування власників автотранспортних засобів. Запропоновані заходи для розвитку ринку автотранспортного страхування через його розширення та підвищення якості страхової послуги і довіри страхувальників до цих послуг.

Ключові слова: автомобільне страхування; страхові премії; страхові виплати; страховий продукт.

Е. В. Товстыженко, к. э. н., доцент,
К. Н. Горбенко, студент**АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ АВТОСТРАХОВАНИЯ В УКРАИНЕ**

Аннотация. Исследовано современное состояние страхования автотранспорта в Украине. Проанализирована структура чистых страховых премий по видам страхования, уровень страховых выплат по транспортному страхованию. Выявлены ключевые ориентиры развития страхования владельцев автотранспортных средств. Предложены меры для развития рынка автотранспортного страхования через его расширение и повышение качества страховой услуги и доверия страхователей к услугам.

Ключевые слова: автомобильное страхование; страховые премии; страховые выплаты; страховой продукт.

E. V. Tovstyzhenko, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
K. N. Horbenko, Student**ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF INSURANCE IN UKRAINE**

Abstract. Investigates the current state of motor insurance in Ukraine. The structure of net insurance premiums by type of insurance, level of insurance payments for transport insurance. Identified key guidelines for the development of insurance for owners of motor vehicles. Proposed measures for development of the market for motor insurance through the expansion and improvement of the quality of insurance services and trust of policyholders to services.

Keywords: automobile insurance; insurance premium; insurance payments; insurance product.

Актуальність теми дослідження. У зв'язку з прискореним зростанням кількості автомобільного транспорту у світових масштабах, відповідним ущільненням транспортних потоків, завантаженням світової дорожньо-транспортної мережі та, як наслідок, збільшенням кількості дорожньо-транспортних пригод, виникає необхідність дослідження ринку автотранспортного страхування. Даний вид страхування є одним із найпопулярніших видів страхування як на європейському страховому ринку та і в Україні. Страховий портфель більшості страхових компаній сформований за рахунок автотранспортного страхування.

Постановка проблеми. В Україні на сьогоднішній день хоча і спостерігаються певні досягнення в сфері автотранспортного страхування, однак, вітчизняний ринок значно відстає у своєму якісному розвитку від ринків багатьох зарубіжних країн. Крім того, в умовах уповільнення те-

---

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

мпів зростання автотранспортного страхування, спричиненого економічною кризою, загострюється конкуренція між страховими компаніями, які працюють в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання особливостей розвитку страхового ринку України та ринку автострахування широко представлені в науковій літературі. Вагомим внеском у розвиток страхового ринку та становлення транспортного страхування стали історичні, практичні та логічні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених В. Н. Томіліна, О. В. Самохвалова, А. А. Казакова, Ж. Лемера, В. Г. Шахова, А. А. Медведєва, А. С. Міллермана, Р. Т. Юлдашева, В. Г. Богаченко, О. М. Зальотова, А. М. Соболева, О. В. Козьменко та інших.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення сутності та економічної необхідності страхування автотранспортних засобів, його значення на вітчизняному страховому ринку, окреслення основних проблем, визначення способів вдосконалення страхування автотранспортних засобів на основі світового досвіду.

Виклад основного матеріалу. Досвід розвинутих країн світу засвічує, що автотранспортне страхування займає одне з провідних місць серед майнових видів страхування. Це пояснюється необхідністю мінімізації ризиків, пов'язаних з експлуатацією транспортних засобів.

В умовах інтенсивної автомобілізації населення найбільш переконливими аргументами на користь страхування є щоденна інформація ДАІ про кількість дорожньо-транспортних пригод та угонів автомобілів. Соціальна важливість цього виду страхування підтверджується тим, що на автошляхах світу щорічно гине більш ніж 100 тис. осіб, при цьому на кожного загиблого припадає від 4 до 10 травмованих осіб. Статистичні дані показують, що автотранспорт – найбільш небезпечний вид транспорту.

В Україні 2016-й рік поліція нарахувала 138 261 аварію (у 2015 році – 119 175 дорожніх подій), в середньому за добу – 413, тобто зіткнення та наїзди траплялися навіть частіше, ніж щочотири хвилини [1]. Тому, все більше водіїв, сподіваючись на краще, відчують себе на дорозі впевненіше з полісом авто КАСКО.

В цілому автотранспортне страхування необхідно розглядати як комплекс страхових послуг, спрямованих на захист майнових та особистих інтересів як самих власників автотранспортних засобів, так і третіх осіб, які є безпосередніми учасниками дорожнього руху.

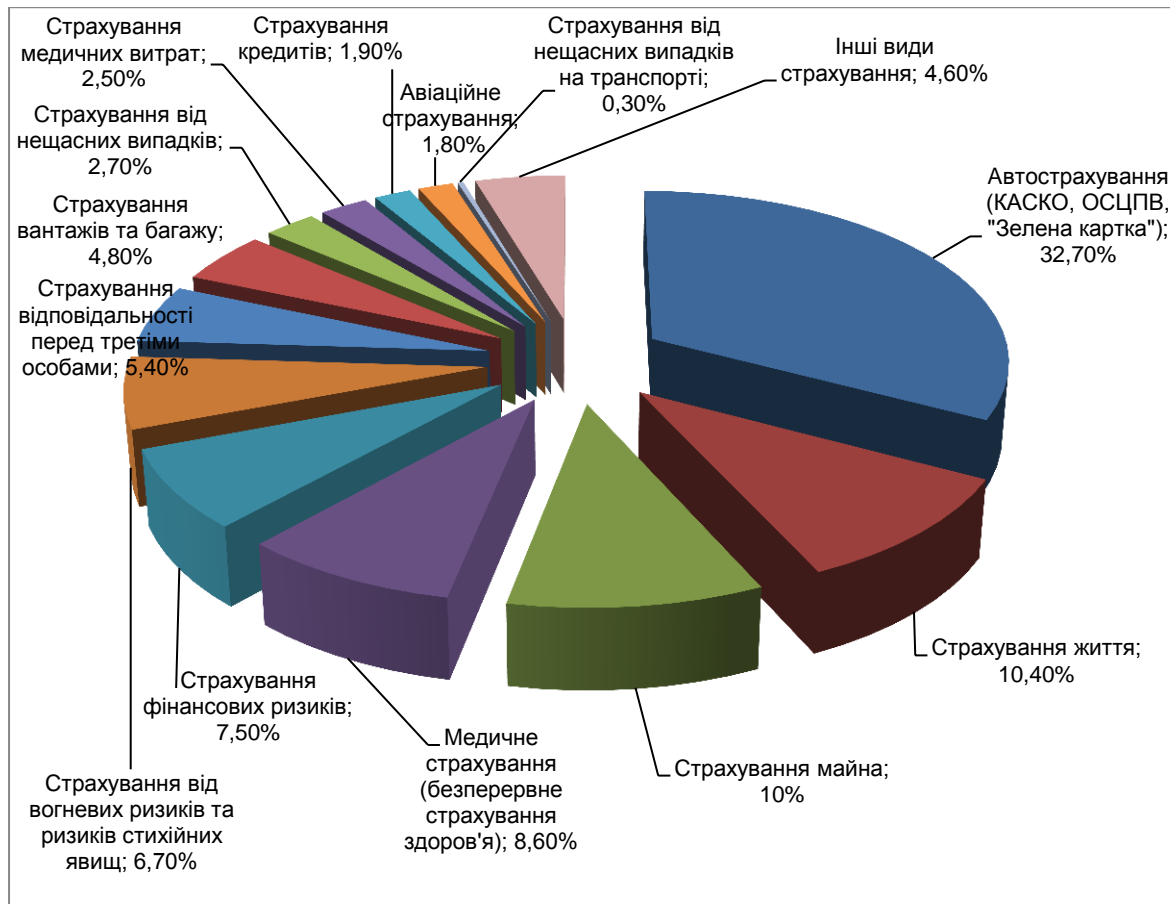
Загалом, можна виокремити такі види автотранспортного страхування:

- страхування наземного транспорту (легкові та вантажні автомобілі, автобуси, причепа тощо);
- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, далі по тексту (ОСЦПВ);
- добровільне страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті [2, с. 604-606].

Аналізуючи український страховий ринок, відзначимо, що у структурі страхових премій за мінусом частки страхових премій, сплачених перестраховикам-резидентам, за видами страхування станом на 30.06.2017 найбільша питома вага автострахуванні (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 8 653,0 млн. грн. (або 32,7%).

Крім того, важливим показником, який характеризує розвиток ринку страхування та ефективність діяльності страхових компаній, є рівень валових страхових виплат. Динаміка цього показника на ринку автотранспортного страхування та страховому ринку в цілому представлено в табл.1. Ринок автотранспортного страхування характеризується високим рівнем валових виплат за всіма видами страхування. Найвищий рівень виплат спостерігався у КАСКО-страхуванні.

Аналізуючи український страховий ринок, відзначимо, що у структурі страхових премій за мінусом частки страхових премій, сплачених перестраховикам-резидентам, за видами страхування станом на 30.06.2017 найбільша питома вага автострахуванні (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 8 653,0 млн. грн. (або 32,7%).

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Рис. 1 Структура чистих страхових премій за видами страхування станом на 30.06.2017 (млн. грн.)
Джерело: [3]

Крім того, важливим показником, який характеризує розвиток ринку страхування та ефективність діяльності страхових компаній, є рівень валових страхових виплат. Динаміка цього показника на ринку автотранспортного страхування та страховому ринку в цілому представлено в табл.1. Ринок автотранспортного страхування характеризується високим рівнем валових виплат за всіма видами страхування. Найвищий рівень виплат спостерігався у КАСКО-страхуванні.

Обсяг валових страхових виплат при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 2016 рік становив 2014,1 млн. грн., що на 28,5% більше, ніж за 2012 рік. Найбільший приріст за цей проміжок часу спостерігається у обов'язковому страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) "Зелена картка", а саме на 70,4 % порівняно з 2012 роком.

У 2015 році кількість договорів КАСКО зменшилася на 26% в порівнянні з 2014 роком, а кількість договорів КАСКО, укладених з фізичними особами зменшилася ще більше - на 32%. У 2016 році ситуація починає покращуватися, але автостраховання в Україні може досягнути кращих показників.

Незважаючи на певні позитивні тенденції в сфері автостраховання існує ряд проблем, які потребують вирішення. Так, серед проблем, які характеризують функціонування ринку автостраховання завищені комісійні платежі, особливо за продажами через агентські мережі, зменшення попиту на послуги автостраховання з боку потенційних страхувальників, погіршення загального стану платоспроможності страховиків, недосконалість законодавчого регулювання.

Таблиця 1

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА**Обсяг чистих страхових виплат за видами страхування за 2012–2017 рр., млн. грн.**

Вид страхування	2012	2013	2014	2015	2016	Станом на 30.06.2017
Страхування наземного транспорту ("КАСКО")	1440,2	1514,4	1617,5	1776,10	2014,1	1 208,2
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ)	953,5	960,8	987,4	1100,90	1406,9	916,5
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) "Зелена картка"	84,8	84,4	139,2	200,6	286,6	165,0

Джерело: [3]

Також варто відзначити, що вітчизняний ринок автострахування характеризується значним рівнем шахрайств як з боку страхових агентів, страхових компаній та клієнтів, так і іноземних груп страхових шахраїв (у випадку міжнародного автострахування). Страхова статистика в Україні щодо шахрайства не ведеться, проте, за різними даними, збиток страхових компаній від дій шахраїв складає 10-15%, а в деяких компаніях - до 25 % від загальної суми страхового відшкодування [5].

Рис. 2 Кількість договорів страхування, укладених протягом 2013-2016 рр.

Джерело: [3]

Для розвитку ринку автотранспортного страхування через його розширення та підвищення якості страхової послуги і довіри страхувальників до цих послуг необхідне поступове впровадження низки заходів, що пов'язані з такими напрямками:

- підвищення потужності страхових компаній шляхом збільшення розмірів власного капіталу, покращення організації роботи та надання якісних страхових послуг;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

- реалізація функції державного контролю над здійсненням страхової діяльності, зокрема в питаннях дотримання вимог чинного законодавства щодо платоспроможності, достатності страхових резервів, диверсифікації страхового портфеля;
- запровадження програм інформування населення через засоби масової інформації про стан і перспективи страхового ринку[4];
- впровадження інноваційних розробок у сфері надання страхових послуг (заклучення договорів страхування через інтернет);
- відновлення довіри українського народу до страховиків, що передбачає своєчасну та в повному обсязі виплату страхових відшкодувань;
- створення служби боротьби з шахрайством;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією про діяльність страхових компаній, які надають послуги щодо даного виду.

Висновок. Підсумовуючи та аналізуючи сучасні тенденції на ринку страхування автотранспортних засобів, варто зазначити, що популярність, необхідність та актуальність цього виду страхового захисту для споживачів страхових послуг є очевидними. Ринок автострахування потребує системних заходів стабілізації. До їх числа належать, по-перше, реалізація функції державного контролю над здійсненням страхової діяльності, зокрема в питаннях дотримання вимог чинного законодавства щодо платоспроможності, достатності страхових резервів, диверсифікації страхового портфеля. По-друге, перегляд тарифної політики страхових компаній, зокрема, тих, що мають значну питому вагу автострахування. Запропоновані напрями розвитку автострахування в Україні сприятимуть створенню повноцінного страхового ринку як об'єктивного атрибута ринкової економіки в сучасних умовах.

Література

1. Управління безпеки дорожнього руху [Електронний ресурс] / Веб-сторінка. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/>.
2. Временко, Л. В. Сучасний стан ринку автотранспортного страхування в Україні / Л. В. Временко, О. В. Шаталов // Молодий вчений. – 2017. – № 3. – С. 604-606. - Режим доступу: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/3/140.pdf>.
3. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.
4. Кравчук, Г. В. Проблеми і перспективи розвитку ринку страхування автотранспортних засобів в Україні / Г. В. Кравчук, Д. А. Курач, Т. В. Савченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 178-184. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_24.
5. Приказюк, Н. Нові вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні / Н. Приказюк, Т. Моташко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2015. – № 168. – С. 37-47.

References

1. Veb-storinka Upravlinnia bezpeky dorozhnoho rukhu [Web site of the Road Traffic Safety Administration]. www.sai.gov.ua. Retrieved from <http://www.sai.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. Vremenko, L. V., Shatalov, O. V. (2017). Suchasnyi stan rynku avtotransportnoho strakhuvannia v Ukraini [Current state of the motor transport insurance market in Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 3, 604-606. Retrieved from <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/3/140.pdf> [in Ukrainian].
3. Informatsiia pro stan i rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy [Information on the state and development of the insurance market of Ukraine]. *nfp.gov.ua*. Retrieved from <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html> [in Ukrainian].
4. Kravchuk, G. V. Kurach, D. A., Savchenko, T. V. (2016). Problemy i perspektvy rozvytku rynku strakhuvannia avtotransportnykh zasobiv v Ukraini [Problems and Prospects for the Development of the Motor Vehicle Insurance Market in Ukraine]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriiia : Ekonomichni nauky – Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. Series: Economic Sciences*, 1, 178-184. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_24 [in Ukrainian].
5. Prikaziuk, N., Motashko, T. (2015). Novi vektory rozvytku avtotransportnoho strakhuvannia v Ukraini [New vectors of the development of motor insurance in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka – Bulletin of the Kiev National University named after. T. Shevchenko*, 168, 37-47 [in Ukrainian].

Надійшла 15.09.2017